

Daniel Pennac

ČUDEŽNO POTOVANJE

Knjiga o branju ; Založba Julija Pergar ; Ljubljana ; 1996 ; prevod in spremna beseda Evald Flisar ; 152 strani ; cena 3150,00 SIT

“Sedi pri oknu, vrata za njim so zaprta. Stran 48. Ne upa si niti pomisliti, koliko ur je potreboval, da pride do te strani. Knjiga jih ima štiristo štirideset – lahko bi jih imela tudi petsto. 500 strani. Ko bi v njej bilo vsaj par dialogov. ... Stran osemindeset, ko bi se vsaj lahko spomnil, kaj se je zgodilo na prejšnjih sedeminštiridesetih.”

To je le ena od situacij, ki jih v svojem delu *Čudežno potovanje: knjiga o branju* bralcu prislika ali celo priključ v spomin francoski romanopisec in učitelj Daniel Pennac. Dolgoletna učiteljska praksa ga je naučila, kaj je tisto, kar mlade bralce vodi v zgoraj opisano situacijo, kakšne so napake staršev, da mladega bralca odvrnejo od knjige, kakšne so napake profesorjev, in nazadnje, kakšne so napake bralcev samih. Vse to avtor v svojem pisanju pojasnjuje na prikupen, zabaven in moder način, zato bi ta knjiga, kot je v predgovoru zapisal Evald Flisar, morala biti obvezno branje tako za otroke kot

za starše in učitelje.

Knjiga, ki se bere “comme un roman”, ima štiri dele: Rojstvo alkimista, Moraš brati, Dar branja in Neoskrunljive pravice bralcev. Čeprav bi lahko govorili o relativni samostojnosti teh enot, temu nasprotuje vsaj dvoje. Prvo, da knjigo, hočemo ali nočemo, preberemo na mah, kar pomeni, da jo “pogoltnemo” kot celoto, in drugo, da se vsa naslednja poglavja vračajo k prvemu poglavju, še posebej k njegovemu prvemu stavku, ki se glasi: “Glagol ‘brati’ se upira velelni obliki.”

Pennac na začetku knjige treščiči v bralca z odporom do branja, branje prislika kot muko, kot nekaj, zaradi česar se je treba odpovedovati in nekaj žrtvovati. Pomanjkanje ljubezni do branja opravičuje s televizijo, računalniško tehnologijo, neomejenim porabništvom in bralca navaja na strinjanje z njim, a že v naslednjem trenutku mu pove, da vse to ne drži. Bralec ostane odprtih ust, avtor pa na lahkoten način prislika obred pripovedovanja zgodbe pred spanjem, ko starši otroke vsak večer popeljejo na potovanje skozi pravljice in jim s tem zbujejo lakoto po branju. Pripovedujejo oziroma berejo jim na glas ter zastonj in tako med sabo in otrokom ustvarjajo intimen prostor. Otrok raste, sledi šola, učenje pisanja in branja; in bralcu se tako zdi povsem samoumevno, da bo otrok, ki je bil prej idealen poslušalec, tudi idealen bralec, da bo torej odslej bral sam in prebrano tudi razumel. Logično! Vendar Pennac ponovno poskrbi, da logika odpove, otrok noče brati in ne razume, kaj bere. A logika odpove le bralcu, avtorjevo pero s prefinjenim tonom pojasni, da sta dogmi “moraš brati” in “razumeti kaj bereš” tako pri osnovnošolcih kot pri srednješolcih največji nasprotnici branja. Enako lahkotno in prepričljivo nato ponudi rešitev za spravo med knjigo in otrokom: Berite mu na glas, zastonj, njegovo najljubše zgodbe. Da pa vse skupaj ne bi zvenelo preveč enostavno, profesor Pennac bralca opozarja, da v zameno za spravo med knjigo in otrokom ne sme pričakovati ničesar, šele takrat bo ta formula delovala. Knjige

namreč niso napisane zato, da bi o njih pisali komentarje, ampak predvsem zato, da bi nam pripovedovale zgodbo. Profesor bralcu zagotovi, da bo otrok kmalu sam posegel po knjigah, sprva slabih, nato dobrih in slednjič bo pripravljen o njih tudi govoriti in jih komentirati.

V zadnjem delu knjige avtor bralcem podeli deset neoskrunljivih pravic: da ne beremo, da preskakujemo strani, da knjige ne končamo, da ponovno beremo, da beremo kar koli, da ‘bovariziramo’, da beremo kjer koli, da listamo po knjigah, da beremo na glas in da o prebranem molčimo.

“Otrok nima posebne želje, da bi se izpopolnil v uporabi mučilne naprave, toda spremenite branje v sredstvo užitka, pa mu ga kmalu ne boste več mogli prepričati.” To je pred več kot dvesto leti zapisal Jean-Jacques Rousseau in isto nam na pragu 21. stoletja pojasnjuje Daniel Pennac. Meni, da užitka in ljubezni do branja nikoli nismo izgubili, ampak le založili, in da je vprašanje le, ali bomo v sebi in drugih to ljubezen znali ponovno prebuditi. In Pennac to zna. Zapeljuje k branju, prislika ga kot pustolovščino, kot “čudežno potovanje”, tako da bralec, ki prebere *Čudežno potovanje*, poseže po vsaj enem književnem delu, omenjenem v tej knjigi. Tisti ki so prvič slišali za Su“skinda in njegov *Parfum*, brž tečejo ponj v knjižnico, tisti ki so pred leti s preskakovanjem strani prebrali *Zločin in kazen*, ga zdaj preberejo od prve do zadnje strani, in tisti, pri katerih Tolstojeva *Ana Karenina* že dve leti na polici lovi prah, se še isti večer zabubijo v porumenele liste, da bi odkrili, ali ga je res ljubila, Vronskega namreč.

Pennacovo delo *Čudežno potovanje: knjiga o branju* ne dobiva zaman slovesa bralske biblije, kajti avtor ne le da zagovarja, da v slehernem od nas tičita tako ljubezen kot tudi užitek do branja, ampak ju zna s to knjigo v bralcu tudi prebuditi.

Maja Grgič